

نخستین بیانیه انجمن علمی معماری منظر ایران

ضرورت‌های کاربردی و حرفه‌ای معماری منظر

• **مجتبی انصاری، دکتری معماری، دانشیار دانشکده معماری، دانشگاه تربیت مدرس**

سه هدف اصلی در حوزه حرفه‌ای و کاربردی، تشکیل انجمن علمی معماری منظر ایران را ضروری می‌سازد:

• **تعریف تخصصی و معرفی معماران منظر به نهادهای دولتی و حرفه‌ای**
در گذشته بعضی معماران در ایران به صورت تخصصی به طراحی پروژه‌های منظر می‌پرداختند و دانش‌آموختگان معماری منظر نیز بیش از ۱۰ سال است که به این جمع پیوسته‌اند. علی‌رغم اینها، مشاورین اندکی در زمینه معماری منظر شناخته می‌شوند و هنوز مشاورین تخصصی نقش اساسی در جامعه ایفا نمی‌کنند. پروژه‌های مربوطه در نهادهای دولتی و شهرداری‌ها به مشاورین غیر متخصص در این زمینه واگذار می‌شود. لذا ضروری است تا انجمن معماران منظر با تشکل خود زمینه‌های معرفی این رشته نوین و الزام دستگاه‌های مجری به بهره‌مندی از کارشناسان و مشاوران متخصص را در پروژه‌های تخصصی خود اقدام نماید.

• **تعیین جایگاه معماران منظر به عنوان طراح، مدیر و هدایت‌گر پروژه‌های تخصصی معماری منظر**
ترویج استانداردسازی در دوره مدرن با تصویب آیین‌نامه‌ها و مقرراتی در این زمینه موجب توسعه کمی معماری و شهرسازی با سبکی یکسان و بین‌المللی به عنوان حداقل شرایط لازم برای هر زیستگاه انسانی شد. با توسعه علوم و زمینه‌های تخصصی، پیشرفت فناوری و افزایش دانش‌آموختگان در زمینه‌های تخصصی از جمله معماری منظر ضرورت توجه به خصایص و پیچیدگی‌های انسانی و پاسخگویی به نیازهای روحی، روانشناختی، معنوی، فرهنگی، دینی و محلی بیش از پیش رخ می‌نماید. لذا ضروری است ضمن کاستن از ایفای نقش آیین‌نامه‌ها و مقررات مذکور و محدود ساختن آنها به ابعاد مادی و کمی، نقش هر تخصص را در ارتقای کیفیت زندگی انسان، بالاخص مردم مسلمان ایران به کار گرفت. در این زمینه می‌توان به تعیین جایگاه معماران منظر در کارگروه‌های مشاورین طراحی در هر پروژه عمران و توسعه پایدار، به کارگرفتن معماران منظر در پست‌های مدیریت، توسعه و نگهداری منظر و بالاخص در کارگروه‌های فنی و عمرانی وزارت راه و شهرسازی، استان و شهرستان و شهرداری‌ها اشاره کرد. این امر در جهت افزایش نقش تخصصی و خرد جمعی، به عنوان جایگزین بخشی از آیین‌نامه‌ها و مقرراتی است که پاسخ‌گوی نیازهای غیرمادی انسان ایرانی خواهد بود.

• **بذل توجه معماران منظر به رویکردهای بومی و پاسخ‌گویی به نیازهای ایرانی - اسلامی کاربران**
چشم‌انداز ۱۴۰۴، نقشه جامع علمی کشور و ماده ۱۴۷ برنامه پنجم توسعه کشور (معماری شهرسازی ایرانی اسلامی) توجه متخصصین به بومی‌سازی دانش و تربیت دانش‌آموختگان توانا در این زمینه را ضروری ساخته است. با تشکیل انجمن علمی معماری منظر، تحقق اهداف ذکر شده در ماده یک اساننامه "گسترش و پیشبرد و ارتقای علمی معماری منظر و توسعه کیفی نیروهای متخصص" از طریق گردهمایی‌های تخصصی، دوره‌های آموزشی و دانش‌افزایی، طرح‌های تحقیقاتی و... هویت‌بخشی و ارتقای تخصصی معماران منظر ممکن خواهد شد.

تأسیس انجمن علمی معماری منظر ایران در بهمن‌ماه ۱۳۹۱ نقطه عطفی در جامعه علمی و حرفه‌ای ایران در ارتباط با مقوله مکان و فضا بود.

دستاوردهای نوین دانش بشر و رویکردهای نو یافته او در مواجهه با محیط و پیرامون، علم منظر را پدید آورد که با سرعت خیره‌کننده‌ای در جهان در حال رشد و توسعه است. هم‌نشینی آن با علوم دیگر مستمر از زمینه‌ها ورشته‌های جدیدی را خلق می‌کند که هر یک نیازی از انسان فرهنگی امروز در قبال تنگناهای محیط زندگی او را برآورده می‌سازد.

سال اول انجمن علمی معماری منظر ایران به تدوین اساسنامه، تنظیم مقدمات تشکیلات خود، استقرار نهادهای قانونی و آگاهی‌رسانی به دست‌اندرکاران مصروف شد.

اینک در پایان نخستین سال فعالیت انجمن، بیانیه ۱۰ نفر اعضای هیئت مؤسس در پاسخ به سؤال کلی ضرورت تشکیل انجمن از نظرگاه‌های مختلف در قالب یک بیانیه تحلیلی در اولین کنگره سالیانه انجمن علمی معماری منظر ایران در ۲۱ اسفندماه ۱۳۹۲ تقدیم علاقه‌مندان می‌شود.

امید که راه تعالی جامعه ایران با مشارکت جوانان و متخصصان این حوزه هر چه هموارتر و دست‌یافتنی‌تر شود.

Professional and Applied Necessities of Landscape Architectur

Mojtaba Ansari, Ph.D in Architecture, Associate Professor at Faculty of Architecture, Tarbiat Modarres University, Tehran, Iran

Regarding the development of science and technical fields, advances in technology and the increase of technical graduates in the fields of landscape architecture, it is essential to consider the importance and complexity of human characteristics and respond to the spiritual, psychological, mental, cultural, religious and local needs. Despite this, few consultants are known in the field of landscape architecture and the specialized consultants do not play a major role in the society yet. Therefore it is necessary to utilize every specialization to enhance the quality of life, particularly Muslim people of Iran. In this regard, we can determine the role of landscape architects in workgroups of designing consultants in every constructional and sustainable development project as well as engaging landscape architects to work in management, development and maintenance, particularly in technical workgroups of the Ministry of Roads and Urban Development, in cities, provinces and municipalities.

Having established the Association of Landscape Architects and having the objectives listed in act 1 of the "Development, advance and science promotion of landscape architecture and qualitative development of expertise" accomplished through professional conferences, courses and apprenticeship, research projects, the identification and promotion of landscape architecture is achievable.

Organizational and Associational Necessity of Founding Scientific Association of Landscape Architecture

Mohammad Javad Saghfi, Ph.D in Architecture, Professor at Faculty of Architecture, University of Tehran, Iran

Although landscape in the modern global village today is considered a new science, it has been widely presented in academic and professional fields. This particular approach to landscape has led to a new independent operational position in areas of management, decision making and implementation.

Internationally, landscape architects also have the right to make decisions, manage, plan and implement their ideas in their own areas of expertise. However, this requires a particular institution and a legal and professional framework to result in an effective relationship with beneficiary communities and government agencies. Keeping pace with the growing trend of this profession in the world and acquiring an independent identity in order to stabilize its indigenous position requires a united organization of landscape architecture science whose main purpose is to defend the common interests of this profession and improve the economic and social situations of landscape architects in Iran. Foundation of Iranian Society of Landscape Architecture leads to an integrated movement of Iranian landscape architects towards a united goal. This united aim is to provide specialized services in the development of society and the development of science.

که هدف اصلی آن دفاع از منافع مشترک حرفه‌ای و بهبود وضع اقتصادی و اجتماعی معماران منظر در ایران باشد.

• ضرورت حقوقی: احقاق حق معماران منظر ایران در عرصه بین‌المللی معماران منظر حق تصمیم‌گیری، مدیریت، برنامه‌ریزی و اجرای طرح‌های حوزه تخصصی خود را دارند. لازمه عمل به این حق، که در وهله بعدی امکان تصمیم‌گیری و اقدام را به این گروه از معماران می‌دهد وجود نهادی تعریف شده و چارچوبی حقوقی و حرفه‌ای است که تشکیل انجمن علمی معماری منظر ایران زمینه‌ساز احقاق این حق است.

• ضرورت تعاملی: ارتباط مثمر با جامعه بهره‌بردار ایران، نهادهای دولتی و شهرداری‌ها وجود متخصصان علم منظر با نهادهای مختلف اجرایی اگرچه تعاملی سازنده و اصلاح‌گر به شمار می‌آید، اما به دلیل نظام‌مند نبودن و فقدان شکل سازمانی از پایداری لازم و قوی برای توسعه ملی برخوردار نیست. لازمه تعامل مؤثر با ساختار مدیریتی و اجرایی جامعه، تعریف نسبت میان نهادهای متخصص و اجرایی است. تا زمانی که یک نهاد مشخص برای تعریف جایگاه معماران منظر وجود نداشته باشد تعامل آنها به صورت فردی و پراکنده نتیجه‌ای در خور نخواهد داشت.

برای برقراری ارتباطی مفید و اثربخش در جامعه، انجمن علمی معماری منظر ایران جایگاهی ارجمند و نهادی مکمل برای ارتباط متخصصان منظر با نهادهای دولتی و عمومی به صورت پایدار است.

ضرورت تشکیلاتی و صنفی تشکیل انجمن علمی معماری منظر

محمدجواد ثقفی، دکتری معماری، استاد دانشکده معماری، دانشگاه تهران

۱۲ سال از راه‌اندازی رشته معماری منظر در دانشگاه‌های کشور و تربیت متخصصان در این حرفه می‌گذرد ولی هنوز حرفه‌مندان این حوزه از تشکیلی واحد برخوردار نبوده‌اند. این محرومیت موجب نادیده گرفته شدن آنها در روندهای تصمیم‌سازی و تصمیم‌گیری حرفه‌ای و تخصصی شده است. تشکیل انجمن علمی معماری منظر منجر به همسو شدن و حرکت یگانه آنها به سوی هدفی واحد خواهد شد. این هدف واحد، ارایه خدمات تخصصی در راه توسعه جامعه ایران و گسترش علم خواهد بود. ضرورت‌های این تشکل در چند محور اصلی قابل بررسی است:

• ضرورت حرفه‌ای: اعتلای حرفه معماری منظر هر چند منظر در دهکده جهانی امروز دانشی نوین محسوب می‌شود اما توانسته خود را به عنوان یک زمینه اصلی و مؤثر در عرصه‌های علمی و حرفه‌ای مطرح سازد. این دیدگاه به دانش نوین منظر باعث شده تا در عرصه عمل نیز به جایگاهی مستقل در حوزه‌های مدیریتی، تصمیم‌گیری و اجرایی تبدیل شود. در مقابل جامعه ایران، علی‌رغم غنای فرهنگ منظرین خود، امروزه جایگاهی در خور شأن این حرفه ایجاد نکرده است. همگام شدن با روند روبه رشد این حرفه در جهان و دست یافتن به هویتی مستقل به منظور تثبیت جایگاه بومی آن مستلزم تشکیلی واحد از دانش معماری منظر است.

Landscape and Respective Advantages of Iranian culture

Shohreh Javadi, Ph.D in Art History, Assistant Professor at University of Tehran, Iran

Iran is a unique land enriched with a culture rooted in naturalistic beliefs and religions; Iranians cherish natural objects such as the sun and the moon, the earth, water, fire and they have created myths and gods for these sacred elements on the basis of their naturalistic ideas. Continuity of such beliefs and cultures stemmed from nature has led to creation of astonishing masterpieces from the ancient times to the Islamic era and contemporary Iranian art, architecture, poetry and literature and the invention of various types of art for making gardens, temples, palaces and hunting places in the mountains and adjacent to the holy waters to represent and manifest the nature in civilization of this land.

Although there has been segregation between the current culture and ancient civilization in the contemporary period, the civilization culture of this ancient land is still alive owing to the efforts of Iranian intellectuals, youth and elderly of this country so that the entire world can benefit from this rich culture.

The pioneers of this landscape and naturalistic culture and particularly the Iranian Scientific Association of Landscape Architects have a major duty to revive this sacred heritage for representing it to the entire world.

می‌کردند. پارادتر یا پردیس‌های بسیاری در این دوران برپا شد که تعدادی از آنها امروز با نام‌های آتشکده، نیایشگاه مهر، آناهیتا، شکارگاه و کاخ خوانده می‌شوند.

نوبهار آمد و هنگام طرب در گلزار چه بهاری که ز دل‌ها ببرد صبر و قرار باد نوروز سحرگه چو ز بستان بگذشت

گل صد برگ برون رست ز پیراهن خار (انوری ایبوردی)

• احیاء تمدن گذشته: پیشینه منظرین هنر و تمدن ایران ایجاب می‌کند که چنین قوم و ملتی که طبیعت را به شایستگی پاس داشته‌اند، برای تداوم آن چاره‌اندیشی کنند. خوشبختانه بسیاری محوطه‌های باستانی که همان باغ معبد‌های مقدس باشند، در گذر زمان به باغ مزارها و اماکن مذهبی چون امامزاده و قدمگاه بزرگان دین تغییر کاربری داده‌اند؛ از این رو نگهداری و مرمت این آثار به جهت گردشگری آیینی نیز قابل توجه است.

اگرچه در ایران دوره معاصر میان فرهنگ رایج با تمدن کهن انفکاک بزرگی رخ داد، ولی به همت جوانان و اندیشمندان ایرانی می‌توان همچنان چراغ فرهنگ تمدن این سرزمین کهنسال را آن گونه برافروخته نگاه داشت که سایر جهانیان نیز از آن بهره‌مند گردند. صاحبان فرهنگ و هنر طبیعت‌گرا و منظرین ایران و به خصوص انجمن معماران منظر ایران رسالتی سنگین بر دوش دارند که برای احیاء این میراث مقدس همت گماشته و در عرضه آن ابتدا به هم‌میهنان و سپس به جهانیان کوشا باشند.

منظر و مزیت‌های نسبی فرهنگ ایران

شهره جواد، دکتری تاریخ هنر، استادیار گروه مطالعات عالی هنر، دانشگاه تهران

• باورهای طبیعت‌گرا: ایران سرزمینی است با اقلیم‌های متفاوت و طبیعتی کم‌نظیر، دارای تمدن غنی که برآمده از باورها و ادیان طبیعت‌گرای آن است؛ ایرانیان عناصر طبیعی چون ماه و خورشید، خاک، آب و آتش را گرمای داشته و اسطوره‌ها و خدایانی برای این عناصر مقدس خلق کرده‌اند. از میان این اساطیر آناهیتا ایزدانوی آب‌های روان و نماد فراوانی و برکت جایگاهی بس رفیع و مهم داشت و تاکنون نیز آثار آن در آیین و آداب مردم و در هنر و معماری آنان آشکار است. نیایش ایزدمهر که نماد نور و فروغ خورشید بود، همچنین پاسداری از آتش، زمین و درختان رایج بوده است.

• جلوه‌های طبیعت در تمدن ایران: حضور عناصر طبیعت در هنر، معماری، شعر و ادبیات ایرانیان همواره به چشم می‌خورد. تداوم این تفکر و فرهنگ مبتنی بر طبیعت از دوران باستان تا دوران اسلامی و امروز موجب آفرینش آثاری شگفت‌انگیز شده است. ایرانیان مبدع هنر باغسازی بوده‌اند که زیباترین و با شکوه‌ترین باغ معبد‌ها را در قالب بهشت‌های زمینی بنا نهاده‌اند. ساسانیان بزرگ‌ترین منظره‌سازان تاریخ ایران، نیایشگاه، کاخ و شکارگاه‌های خود را در دل کوه و در جوار آب‌های مقدس بنا

Scientific and Developmental Necessities in field of Landscape

Mahdi Zandieh, Ph.D in Landscape Architecture, Assistant Professor at Faculty of Architecture, Imam Khomeini International University, Qazvin, Iran

History of landscape architecture at the universities goes back about 50 years before the universities of Europe. Various scientific associations of this field have been globally successful in establishing integrity. Establishment of Iranian scientific association of landscape architecture has been parallel to scientific and developmental necessities in the country.

Micro-scale and macro-scales research and developments and the increase of communication of sciences with landscape due to the change of this field from being an interdisciplinary to a major discipline has led to theoretical development and acceptance of diverse perspectives in this area. Accordingly, in order to improve the knowledge, attitudes, skills of human resources, organizations and institutions related to areas of landscape professionals and enhancement of capabilities, knowledge distribution and coordination of opinions and perspectives of new graduates with the global new theories of this field, Iranian Scientific Association of Landscape architecture can serve as a communication center between the universities and the professionals and its research activities can be used as a base for high-level decision makers in various fields of science. Moreover, Iranian Scientific Association of Landscape Architecture as an efficient institution could offer an opportunity to connect with the global sciences and provide an effective participation of the Iranian scientific association theoretical field.

مسائل مربوط به حوزه سرزمینی و ظهور گرایش‌های مرتبط با این رشته مانند منظر شهری، منظر فرهنگی، برنامه‌ریزی و مدیریت منظر، نیاز کشور به حضور متخصصین منظر در جایگاه‌های مدیریتی، تصمیم‌گیری و اجرایی گسترش یافته است که این امر آشنایی و آموزش نیروهای انسانی نهادها و سازمان‌های مختلف را در ارتباط با دانش و مفاهیم منظر می‌طلبد. آموزش منابع انسانی هر جامعه خود یکی از راه‌های تحقق توسعه پایدار در آن جامعه است که لازمه آن در مرحله نخست داشتن متخصصین آشنا با دانش روز جهانی است. فارغ‌التحصیلان منظر نیز از این امر مستثنی نبوده و باید ارتباط خود را با نهادهای علمی حوزه خود جهت بروز بودن و کارآمد بودن در مسئولیت‌های مختلف حفظ کنند.

بر این اساس و به منظور بهبود دانش، نگرش و مهارت منابع انسانی سازمان‌ها و نهادهای مرتبط با حوزه فعالیت حرفه‌مندان منظر افزایش توانایی، رشد دانش و همسو شدن فارغ‌التحصیلان با نظریات و دیدگاه‌های نوین جهانی نسبت به حوزه منظر، انجمن علمی معماری منظر ایران می‌تواند نقطه ارتباط بین دانشگاه و جامعه حرفه‌ای این حوزه باشد.

• تحقیقات علمی در زمینه منظر در کارهای حرفه‌ای و کاربردی تحقیقات و فعالیت‌های علمی انجمن معماران منظر در ایران می‌تواند پایه مناسبی برای تصمیم‌گیران سطح بالای کشور در حوزه‌های مختلف علمی قرار گیرد. همواره یکی از مفاصل ارتباطی بین حوزه‌های علمی و عملی، نهادهای تصمیم‌گیری و مدیریتی هستند. با تثبیت جایگاه علمی رشته منظر در محافل علمی و دانشگاهی، همچنین تعریف پروژه‌هایی مشخص در این حوزه، نهادهایی تصمیم‌گیر هستند که باید هم به اندازه مجامع دانشگاهی از بنیه و پایه‌های علمی استواری برخوردار باشند و هم به اندازه نهادهای حرفه‌ای و اجرایی درگیر امور کاربردی باشند. چنانچه این نهادهای مدیریتی از پشتیبانی علمی کافی برخوردار باشند، تصمیمات آنها به طرح‌ها و دستورالعمل‌های مفید منجر خواهد شد که این امر مستلزم وجود یک پشتیبان علمی خواهد بود.

انجمن علمی معماری منظر ایران، می‌تواند از طریق همکاری با نهادهای اجرایی، علمی و پژوهشی در زمینه ارزیابی و بازنگری و اجرای طرح‌ها و برنامه‌های مربوط به امور آموزش و پژوهش به تقویت نهادهای تصمیم‌گیر بپردازد. این موضوع با سبقه علمی اعضای انجمن و ارتباط مؤثر آنها با این نهادها محقق خواهد شد.

ضرورت‌های علمی و توسعه‌ای در حوزه منظر

مهدی زندیه، دکتری معماری منظر، استادیار دانشکده

معماری دانشگاه بین‌المللی امام خمینی (ره)

سابقه رشته معماری منظر به حدود ۵۰ سال پیش در دانشگاه‌های اروپا بازمی‌گردد. ایجاد تشکلهای علمی مختلف این رشته در سطح جهان توانسته در جهت انسجام و یکپارچگی اعضا، گام‌های بلندی بردارد. تشکیل انجمن علمی معماری منظر ایران نیز در راستای ضرورت‌های علمی و توسعه‌ای آن در داخل کشور بوده است. بومی‌سازی مفاهیم آموزش منظر و سمت‌گیری آن به سوی نیازهای ایران، ارتقای علمی معماری منظر، انطباق با یافته‌های نوین دانش، هم‌اندیشی نیروهای متخصص و گسترش آن تشکیل انجمن علمی معماری منظر ایران را ضروری ساخته است. این ضرورت‌ها در ۳ محور اصلی مطرح می‌شوند:

• زمینه‌سازی برای طرح نظریه‌های نو و ارتباط با دنیای علمی توسعه علمی در مقیاس خرد و کلان و گسترش ارتباط علوم مختلف با منظر به دلیل تغییر جایگاه آن از دانش میان‌رشته‌ای به یک رشته اصلی منجر به توسعه نظری و پذیرش دیدگاه‌های گوناگون در این حوزه شده است. آرایه نظریه‌های نو در دانش منظر مرتبط با زمینه‌های اکولوژیک، جامعه‌شناسی، فرهنگی، هنری، مسایل مربوط به شهر و سایر زمینه‌ها می‌تواند دانش منظر را به عنوان پایه کار عملی مدون کند. در این مسیر اگرچه فرصت‌های زیادی مورد مطالعه قرار گرفته‌اند اما افق‌های زیادی برای تحقیق و بررسی وجود دارد و زمینه‌های زیادی هستند که در آینده باید مورد بررسی قرار گیرند.

تبادل اطلاعات، ثبت و درج یافته‌های متخصصین، ارتباط متوالی و مستمر با مراکز آموزشی، مؤسسات علمی و دانشگاه‌های داخل و خارج و به روزنمایی دانش اعضا و مسئولین مرتبط می‌تواند زمینه‌ساز پیشبرد دانش منظر در ایران و ارائه نظریه‌های نو در این حوزه باشد که منجر به موفقیت دانش منظر در عمل نیز می‌شود. بر این اساس تشکیل انجمن علمی معماری منظر ایران به عنوان یک نهاد علمی کارآمد می‌تواند فرصت مناسبی را برای ارتباط با علم جهانی و حضور مؤثر جامعه علمی ایران در نظریه‌پردازی حوزه منظر در اختیار قرار دهد.

• ارتقاء دانش دست‌اندرکاران حوزه منظر و به‌روزرسانی دانش فارغ‌التحصیلان

ضرورت ارتقاء دانش افراد متخصص و مجریان پروژه‌ها و همچنین علمی شدن و به‌روزرسانی اطلاعات از جمله مواردی است که ضرورت‌های علمی و توسعه‌ای را بیش از پیش نمایان می‌کند. با افزایش کاربردهای دانش منظر در

Iran and Persian Landscape

Ahmad Ali Farzin, Ph.D. in Architecture,
Assistant Professor at Faculty of
Architecture, University of Tehran, Iran

An ancient Greek anecdote tells: "While we teach science to your children; Iranians teach virtues and erudition to theirs". This erudition accompanied by knowledge, is the essence of Persian culture and a strategic mean which should be pursued in an association of science educators of the new science of landscape.

The new world has witnessed the theoretical achievements of landscape architecture and its application in the design and utilization of opportunities to create spaces in the scale of humans and for humans. Notation of teachings and learning worldwide experiences in the field of landscape are considered the characteristics of a researcher and a knowledge seeker, in terms of theory and action, which has been consistently advised by elders of Iran. Thereby, our approach should be "to achieve global knowledge and to be believers rather than being selfish in designing and decision making, to lose our doubts and have faith in our experts since "Persian landscape is a deep source that should be utilized to promote the society.

Whenever Persian landscape is discussed, the culture, manners and customs of Iranians which have also been noticed by foreigners promptly comes to mind. It is obvious that Iranian supreme virtue has been genuinely appreciated particularity by Iranians who adore their country and consider it the most beautiful. Attachment to Iran is considered a virtue among Iranians Excellence. It is a tradition that should regularize the growth pace of young generation and the Iranian Association of Landscape Architects. This is an advice that history has taught the Iranians in determining their practices and attitudes.

ایران و منظر ایرانی

احمد علی فرزین، دکتری معماری، استادیار دانشکده معماری، دانشگاه تهران

• آموختن

بی‌گمان در حوزه دانش منظر توجه به آموختن و دانستن تجارب جهانی، در نظر و عمل از ویژگی‌های انسان جستجوگر و دانش‌محور است که پند بزرگان ایران پیوسته اشارت به آن داشته و حدودی برای آن ترسیم نکرده و کردار نیکو و ادب را نیز همراه آن کرده است.

میاسای ز آموختن یک زمان ز دانش میفکن دل اندر گمان (فردوسی)

یک منبع یونان باستان می‌گوید: "در حالیکه ما به فرزندان خود علم می‌آموزیم، ایرانیان به فرزندان خود فضیلت می‌آموزند". این فضیلت همراه دانش، همان گوهر فرهنگ ایرانی است که امروز در منظر ایرانی دستمایه راهبردی ما است. منظر طبیعی ایران با ویژگی‌های جغرافیایی، جانوری، گیاهی، تنوع طبیعی و اقلیمی خود، که آن را بی‌مانند کرده، بدون مردمانش کامل نمی‌شود. مردمانی هم‌نوا با گونه‌هایی که یاد شد. با گویش‌ها، چهره‌ها، آداب و رفتار و جهان‌بینی خود، آمیزه‌ای بی‌بدیل از فرهنگ ایرانی را پدید آورده و در درازنای زمان یک اندر دگر جوش خورده است. این رسم باید در انجمنی از فرهیختگان علم جدید منظر پی گرفته شود.

• منبع بی پایان

جهان امروز شاهد دستاوردهای نظری در علم معماری منظر و کاربردهای آن در طراحی و بهره‌گیری از فرصت‌های به جا مانده در ایجاد فضاهایی در مقیاس و شأن انسان است. انسانی که جزئی از اکوسیستم جهانی است. شاید این گفته خطا نباشد که به جای "جهانی فکر کردن و محلی عمل کردن" که این معنی را هم می‌دهد: "در مقیاس محلی، پاره‌ای از آنچه در جهان معمول است بهتر است انجام شود" بینشمان این باشد که: "با دانش جهانی آشنا باشیم و در تصمیم‌گیری و طراحی نه خودخواه بلکه خودباور باشیم. دیوارهای تردید را فرو بریزیم، به خودی‌ها استناد کنیم و از خودها الهام بگیریم." که ایران سرزمینی است با ملل و بوم‌رنگ‌های گونه‌گونه که گذشت روزگاران آن را در هم بافته و فرهنگ ایرانی از آن پدید آمده است. منظر ایرانی دریای ژرفی است که برای اعتلای جامعه باید از آن بهره جست.

• فضیلت ایرانیان

زمانی که سخن از منظر ایران پیش می‌آید بی‌درنگ فرهنگ، منش و آداب ایرانی که بیگانگان نیز آن را دریافته‌اند به میان می‌آید. در رفتارشناسی ایرانیان به نقل از هرودت آمده: "بعد از دلاوری در جنگ‌ها و نبرد با دشمنان بالاترین اصل را به دنیا آوردن فرزند و پرورش نیکوی آن می‌دانند". گزنفون می‌نویسد: "همه ایرانیان می‌توانستند کودکان خود را به مدرسه بفرستند، نتیجه این کار پارسیان این است که از تن‌پروری دوری گزینند و ادب اجتماعی را حفظ کنند". آنچه نزد ایرانیان بارز است فضیلت است که برتر آمده و اینکه ایرانیان اصیل شیفته ایرانند و سرزمین خود را زیباترین می‌دانند و به آنچه در اوست دلبسته‌اند. منظر ایرانی نیز از این زاویه تعریف می‌شود:

جمال کعبه تماشا بیاد روی تو کردم

دعای حلقه گیسوی مشکبوی تو کردم

طواف و سعی که کردم به جستجوی تو کردم

به کعبه رفتم و آنجا هوای کوی تو کردم

چو حلقه در کعبه بصد نیاز گرفتم

مرا به هیچ مقامی نبود غیر تو نامی

دلبستگی به سرزمین ایران، که مایه فضیلت ایرانیان شناخته می‌شود، سنتی است که باید آهنگ رشد جوانان و انجمن علمی معماران منظر ایران را به انتظام خود درآورد. این پندی است که تاریخ ایران در تعیین رویه‌ها و نگرش‌ها به فرزندان بوم خود آموخته است.

منظر و جایگاه علمی و حرفه‌ای آن در جهان

محسن فیضی، دکتری معماری منظر، استاد

دانشکده معماری، دانشگاه علم و صنعت

در شرایط کنونی رابطه بین تحقیق و طراحی به طور گسترده‌ای در رویکرد بسیاری از معماران منظر مطرح شده، به همین نسبت رابطه میان علم و عمل نیز در این حوزه جایگاه مهمی پیدا کرده است که یکی از مراجع ایجاد و توسعه چنین ارتباط‌هایی می‌تواند انجمن علمی معماری منظر ایران باشد. این مسئله در ۳ محور اصلی قابل بررسی است:

• ارتباط دانش منظر با دیگر تخصص‌ها

معماری منظر شغلی پیچیده و با نظم درونی است. اما سؤال اینجاست که آگاهی (دانش) خاصی که معماری منظر در ارتباط با دیگر تخصص‌ها تعریف می‌کند، چیست؟ آگاهی اصلی که ما برای ترویج این دانش و حرفه به منظور درگیر شدن موفقیت‌آمیز با منظر به عنوان شغل نیاز داریم، چیست؟ و در این راستا جایگاه انجمن علمی معماری منظر ایران چه می‌تواند باشد؟

خصوصیات ویژه حرفه معماری منظر، این دسته از معماران را ملزم به آشنایی با دامنه وسیع آگاهی و دانش مربوط به علوم طبیعی و همچنین به طور هم‌زمان خلاقیت هنری می‌کند. تمایز بین هنر در معماری منظر، از یک سو و علم از طرفی دیگر، به وضوح در دامنه وسیعی از فعالیت‌ها و آثار این دسته از معماران مشخص می‌شود. در این راستا به نظر می‌رسد تأسیس انجمنی با هدف ارتقاء سطح کیفی و کمی فعالیت‌های علمی و حرفه‌ای معماران منظر در ایران و ارتباط هر چه بیشتر آنها با جهان ضروری به نظر می‌رسد. این در حالی است که ارتباطات و فعالیت علمی و حرفه‌ای با گروه‌های تخصصی در سطح جهان می‌تواند جایگاه این انجمن را در سطوح مختلف علمی و حرفه‌ای ارتقاء دهد.

• جایگاه منظر در عرصه عمل

توانمندی اساسی که معماران منظر دارند، یعنی توانمندی تغییر بین جزئیات واقعی و حتی تعاملات جهانی منظر آنها را قادر می‌سازد تا نتایج متفاوت و اغلب بهتری را در قیاس با معماران، هنرمندان، برنامه‌ریزان شهری، بیولوژیست‌ها، اکولوژیست‌ها و سایر اندیشمندان، در زمان روبرو شدن با مسایل مشابه به دست آورند. در حوزه‌های آموزشی هم به رغم جدید و نوپا بودن گرایش‌های طراحی منظر به خصوص در ایران، باید از بدآموزی، بدفهمی و نقص در تئوری‌های مبنایی طراحی منظر جلوگیری کرد.

با توجه به خاص بودن رشته معماری منظر و نیاز بسیاری از سازمان‌ها به خصوص شهرداری‌ها و سایر دستگاه‌ها حتی در روستاها، شاهد گسترش روبه رشد بازار کار این حرفه می‌باشیم که ایجاد چنین انجمنی می‌تواند به توسعه آن کمک کند.

نیاز کشور به متخصصین در زمینه معماری منظر و کاربردهای آن به حدی رسیده که نیاز به رویکرد تخصصی و پرداختن به ابعاد آموزشی و پژوهشی آن کاملاً احساس می‌شود. اما متأسفانه تعداد کم متخصصانی که به این رشته مهم مسلط باشند باعث شده بسیاری از فعالیت‌های مرتبط با این حوزه توسط معماران و حتی سایر متخصصین انجام شود که انجمن علمی معماری منظر ایران می‌تواند چنین وضعی را برطرف نماید.

چشم‌انداز آینده فعالیت‌های انجمن علمی معماری منظر ایران

مهدی شیبانی، کارشناس ارشد معماری، استاد دانشکده معماری دانشگاه شهید بهشتی

هدف از ایجاد انجمن علمی معماری منظر ارتقاء سطح دانش علمی و حرفه‌ای و خلاقیت برای رشته تخصصی معماری منظر و برای متخصصین این حوزه علمی-هنری بوده است. رشته معماری منظر در ایران سابقه بس طولانی داشته و با گذشته‌های پر بار در همراهی با معماری و شهرسازی، دوران شکوفای با ارزشی را طی کرده است. در دوران معاصر، معماری منظر علاوه بر حضور مثمر در عرصه هنر طراحی فضای بیرونی توانسته در عرصه علوم وابسته به شهر و معماری و شهرسازی تأثیرات قابل ارزشی از جمله مباحثی نظیر معماری پایدار، محیط پایدار، شهر پایدار، اکولوژی شهر، طراحی شهر و اکوسیستم‌های شهری و منطقه‌ای و منظر فرهنگی، منظر تاریخی و منظر شهری داشته باشد که در سطوح دانشگاهی، علمی و اجرایی مؤثر بوده است.

چشم‌انداز فعالیت‌های انجمن علمی معماری منظر در آینده‌ای نزدیک اقدامات مختلفی را در زمینه‌های تخصصی در بر می‌گیرد: پژوهش در زمینه‌های:

- تاریخ معماری منظر، سابقه معماری منظر در ایران و جهان از نقطه نظر مفهومی و مفاهیم شکل‌گیری با توجه به تأثیرات عوامل هنری - مفهومی - بیرونی و کاربردی

- تأثیرات متقابل علوم و معماری منظر

- شهر و معماری منظر

- منظر فرهنگی، منظر تاریخی و تأثیرات فرهنگ بر معماری منظر

آموزش با رویکرد:

- ارتقاء کیفی سطح آموزشی منظر در دانشگاه‌های ایران

- تعامل ارتباطات علمی و آموزشی در سطح حرفه‌ای و دانشگاهی

- توسعه ارتباط علمی میان دانشگاه‌های ایران و جهان

- ارتقاء سطح دانش اعضای هیأت علمی دانشگاه‌ها و تعامل علمی بین آنها و متخصصین حرفه‌ای

- گسترش ارتباط میان بخش‌های آموزشی و پژوهشی کشور

ارتباط دانشگاهی و علمی با الویت توسعه:

- همکاری‌های بین‌المللی

- همکاری با انجمن‌های علمی

- همکاری و ایجاد ارتباط بین دانشجویان و پژوهشگران

- همکاری و ایجاد ارتباط بین فارغ‌التحصیلان معماری منظر

عرصه اجرایی و حرفه‌ای از طریق:

- برنامه‌ریزی و مدیریت در ایجاد تسهیلات لازم جهت انجام پروژه‌های اجرایی

- برنامه‌ریزی و همکاری با فارغ‌التحصیلان در کسب امتیازات حرفه‌ای

- برنامه‌ریزی و مدیریت برای ایجاد تسهیلات و اشتغال به کار حرفه‌ای فارغ‌التحصیلان، متخصصین و دانشجویان

توسعه و نشر فرهنگ معماری منظر از طریق:

- انتشار نشریه علمی - پژوهشی انجمن

- برقراری سمینارها، کارگاه‌ها و انتشار آن در نشریه انجمن علمی

- بین‌المللی کردن نشریه انجمن

- انتشار کتاب و همکاری در چاپ کتاب و اعضای انجمن

- ایجاد مرکز اسناد دیجیتال شامل کتب و نشریات مرجع داخلی و بین‌المللی

- ایجاد سایت مختص انجمن و انتشار الکترونیک یافته‌های آن

Future Vision for Activities of Iranian Scientific Association of Landscape Architecture

Mehdi Sheibani, M.A in Architecture, Professor at Faculty of Architecture, Shahid Beheshti University, Tehran, Iran

The goal of the scientific association of landscape architecture is the promotion of scientific and professional knowledge and creativity of the specific field of landscape architecture and the experts of this scientific-artistic field.

Landscape architecture has a long proliferous history in accompaniment of architecture and urbanism which is constantly flourishing over time. In contemporary times, landscape architecture has been successful in designing exteriors as well as being effective in the field of sciences which are related to the city, architecture and urbanism academically, scientifically and administratively. Vision for activities of the association in the field of landscape architecture in the near future encompasses several measures of research, education, academic and scientific communication, administrative and professional aspects of landscape architecture as well as the development and distribution of the culture of landscape architecture.

Therefore, it is essential to include the followings in the programs of the association:

- Promotion of research and educational activities in the field of landscape with an interactive approach to national and international academic institutions.

- Planning and management of facilitations to provide cooperation between landscape professionals in implementation and professional fields

- Development and distribution of landscape culture through publishing national and international magazines, website, and holding seminars.

منظر، طبیعت و فضای سبز شهری

محسن کافی، دکتری فضای سبز، استاد دانشکده کشاورزی، دانشگاه تهران

• راهکارهای ارتقاء جایگاه علمی و حرفه‌ای معماران منظر به طور کل توسعه انجمن علمی معماری منظر ایران می‌تواند به طرق زیر جایگاه علمی و حرفه‌ای معماران منظر را در سطح ملی و بین‌المللی ارتقاء بخشد:

- تعریف و ارزیابی پروژه‌های تحقیقاتی در سطوح مختلف در زمینه منظر شهری، مبانی نظری معماری منظر، فضاهای باز شهری و ارتباطات میان رشته‌های منظر.
- برگزاری دوره‌ها و کارگاه‌های علمی و حرفه‌ای در رابطه با معماری و برنامه‌ریزی منظر فضاهای باز شهری و برون شهری.
- شناسایی، انتخاب و تشویق دانشجویان و افراد حرفه‌ای فعال در این زمینه با برگزاری مسابقه.
- برقراری ارتباط با دانشگاه‌ها و مؤسسات علمی و حرفه‌ای معتبر داخلی و خارجی.
- برگزاری جلسات بین اساتید دانشگاهی و متخصصان و افراد حرفه‌ای معماری منظر.
- برگزاری سمینارهای پژوهشی با همکاری نهادها و افراد حرفه‌ای در این رشته.
- تألیف و ترجمه کتب پایه نظری و حرفه‌ای معماری منظر با همکاری دانشگاهیان و مشاورین فعال در حوزه معماری منظر.

Landscape and its Scientific and Professional Status in the World

Mohsen Feizi, Ph.D in Landscape Architecture, Professor at Faculty of Architecture, Iran University of Science and Technology, Tehran, Iran

Currently, the relationship between science and practice in the field of landscape has become more prominent so that special features of landscape architecture profession, requires the landscape architects to achieve the wide range of knowledge about the sciences of nature in addition to gain knowledge about artistic creativity. Moreover, the country's need for specialists in the field of landscape architecture and its application requires a specialized approach to address the aspects of education and research in this field. Regarding the specific nature of landscape and its being needed in many organizations, especially municipalities and other departments, we are witnessing the development of a growing business for this profession. In this context, founding an association with the goal of quantitative and qualitative improvement of academic and professional activities of landscape architects in Iran and their further communication with the world seems essential.

Overall, the development of the Iranian Scientific Association of Landscape Architecture and the national and international scientific and professional status of landscape architecture can be promoted by defining and presenting research projects in related fields, holding academic and vocational courses and workshops, communicating with national and foreign universities, scientific and professional institutions and by writing and translating books on theoretical and professional basis of landscape architecture.

• معماری منظر در برابر همه شهرزدگی در آستانه فصلی نواز خواسته‌های انسانی و تولد شأنی جدید برای ساکنان شهرهای بزرگ که به نام "شهروند"، شبکهای پیچیده و ناهمگون از بحران‌های زیست‌محیطی را به ارمغان آورده، امید به اصلاح نظریه‌های حاکم بر محیط‌های شهری در حال تولد است.

در این برهه حساس و تاریخی تکامل شهر و شهرنشینی کشور که با خطرات تلخ آلودگی‌های هوا و تعطیلی مدارس برای ساختن "آدم دودی" به جای "آدم برفی" مزین شده، صدای پای نوروز تولد "انجمن معماران منظر ایران" را به عنوان دست‌آویزی برای کودکان تشنه زیبایی، پروانه و گل‌گرایی می‌داریم. در این خجسته میلاد برای حضور دوباره "طبیعت" در "شهر" بر بیری از جنس اراده‌نو "معماری منظر" را ترجمه خاطره شیرین درس "باز باران با ترانه" می‌نگاریم. بر پیکر غبار گرفته شهر تا رسیدن به "جنگل‌های گیلان" و فریادی دوباره برای به تصویر کشیدن "رازهای زندگانی" در دل طبیعت فراموش شده شهری که بار دیگر سرمای زمستانه را با لحافی از دود گذرانده است.

• طبیعت، نقطه تعادل روانی دو نیمکره مغز شهرزدگی عارضه‌های شایع در کلان‌شهرهایی است که نه تنها در راستای توسعه پایدار رشد نکرده‌اند بلکه برخلاف اصول اکولوژی منظر متورم شده‌اند. در طی این عارضه تعادل روانی دو نیمکره راست و چپ مختل شده و شهروند در تشخیص خوب از بد دچار اختلال نامحسوس می‌شود! این که برخی حضور در تهران به علت وجود خدمات درمانی برتر را ترجیح می‌دهند، ناخواسته اثرات مرگبار آلودگی‌های شیمیایی، امواج مضر و تنش‌های عصبی تهران را فراموش کرده‌اند. گویی به دنبال شرایطی برای آینده، خود در آینده‌ای انتزاعی به استقبال بیماری و فرسودگی عینی و آنی می‌روند.

نیمکره راست مغز انسان مسئولیت کنترل احساسات، خلاقیت، هنر و تظاهرات روانی و کنترل نگارش با دست چپ را بر عهده دارد و نیمکره چپ مغز مسئولیت حرکات دست راست، قوه منطقی، محاسبات و ریاضیات، زبان و علم را بر عهده دارد. در فرایند توسعه شهرهای سراسر تنش که صدها هکتار باغ و درخت به کام می‌رود و "سطح زیر کشت" به "سطح زیر خشت" تبدیل می‌شود، تمامی برنامه‌ریزی‌ها با نیمکره چپ و مبنی بر محاسبات ریاضی است. در این بستر محاسبات اقتصادی منطق محور موافقت می‌کند تا تراکم بفروشند و از درآمد آن شهر بسازند.

در این سردرگمی قانون مند... معماری منظر بر بستری از هنر نشأت گرفته از نیمکره راست مغز با بهره‌گیری از عناصر نرم از جمله گیاه و آب و به عبارتی تجلی طبیعت پویا در مقابله با خشونت بتن و آهن موجبات ترشح هورمون کوتریکوتروفین (Corticotropic) و دوپامین (Dopamin) را از هیپوتالاموس (Hypothalamus) فراهم می‌آورد. این هورمون‌ها، که در مواجهه انسان با گل، گیاه و عناصر طبیعت در خون ترشح می‌شوند، موجبات نشاط و تقویت ارتباط دو نیمکره مغز را فراهم می‌آورد. به دنبال آن تظاهرات روانی انسان شهرزده به صورت یک شوک لحظه‌ای بیدار می‌شود. چه بسا این تجربه را همه ما در زمان قدم زدن کنار یک برکه داشته‌ایم که همراه با افزایش تپش قلب این جمله را به زبان آورده‌ایم "چقدر این منظره، صدای پرندگان و آب جاری زیبا و فرح‌بخش است و چرا عمرمان را در شهر پرهیاهوی آلوده به هدر می‌دهیم؟" و این سؤال تاریخی، بزرگ‌ترین نمود بیداری موقت نیمکره راست مغز و مقابله با محاسبات سودجویانه نیمکره چپ است. در کمال تأسف باید گفت عمر این هورمون‌ها کم بوده و به سرعت تجزیه می‌شوند. در صورتی که حوزه نفوذ طبیعت گرای و معماری منظر در برنامه‌ریزی و طراحی شهر پر رنگ شود شاید بتوان برای نسل‌های آینده تعادل روانی بهتری تصور کرد.

• معماری منظر، ترجمان زیبایی‌شناسانه فضای سبز آنچه در معماری منظر تحت عنوان علم مهندسی فضای سبز در حوزه شهری مطرح می‌شود یک رابطه تعاملی بین رویکردهای معمارانه در برنامه‌ریزی و طراحی شهر با فن‌آوری‌های "طبیعت مینیاتوری شهر" یا "فضاهای سبز" است. به عبارتی معماری منظر در مقابل تصور یک بعدی شهرسازی اقتصادگرای (جهان‌سومی) می‌ایستد و تجدید مقام طبیعت را طلب می‌کند. طبیعت در علم و هنر مهندسی فضای سبز خلق می‌شود، نگهداری می‌شود تا در یک فرایند تکامل‌گرا به سمت اصلاح قوانین و مقررات ناکارآمد کنونی حرکت کند. به عبارتی رابطه بین معماری و مهندسی عمران بار دیگر در رابطه معماری منظر و مهندسی فضای سبز تکرار می‌شود. در این وادی "انجمن علمی معماری منظر ایران" به عنوان مرکز تبیین تعاریف، استراتژی‌ها، سیاست‌ها و برنامه‌های طبیعت‌محور در محیط‌های شهری و بیرون شهری نقش حیاتی را بر عهده دارد.

Landscape, Nature and Urban Green Space

Mohsen Kafi, Ph.D. in Green Space, Professor at Faculty of Agriculture, University of Tehran, Iran

Citicism is a commonplace phenomenon in metropolises which have not developed sustainably nor grew ecologically. Having such problems has impaired the mental condition of both the right and left hemispheres and has led to debilitation in distinguishing of the good from the bad by citizens! Landscape architecture and its naturalistic approach to utilize soft elements such as plants and water is a way to alleviate the violent manifestation of the dynamic nature of concrete and iron and to balance the two hemispheres mentally. Possibly, we can think of a better mental balance for future generations, supposing that the influence of naturalism in landscape architecture, planning and urban design is enhanced.

What is presented as engineering science of green space in urban area in the field of landscape is an interactive relationship between architectural approaches in urban planning and design and technology of construction and maintenance of "miniature nature of city" or "green spaces".

In other words, landscape architecture opposes the notion of mono dimensional economy oriented (Third World) urban landscape to demand nature revival. Nature is created and maintained in the context of art and science of green space engineering to be oriented toward the development of a process to amend the current unfit regulations in a perfect development. Eventually the relationship between green space engineering and landscape architecture will be repeated as the relation between architecture and civil engineering.

Meanwhile, "Iranian scientific association of landscape architecture" plays a vital role as the centre for explaining definitions, strategies, policies and nature based programs in urban and suburban environments.

منظر و توسعه پایدار

محمد رضا مثنوی، دکتری معماری، دانشیار دانشکده محیط زیست، دانشگاه تهران

• انگیزه تأسیس انجمن علمی معماری منظر

Landscape and Sustainable Development

Mohammad Reza Masnavi, Ph.D. in Architecture, Associate Professor at Faculty of Environment, University of Tehran, Iran

The emergence of the "sustainable development" theory in the nineties conveyed new horizons for the professional design of built environment and urban development. The consequences of such developments revised the knowledge of landscape architecture extremely and created major changes in the size and scope of this science. Today, landscape is highly taken into consideration not only for offering aesthetic aspects and for being a system which contains resources and energy, but also as a context for natural and human phenomena with social and cultural characteristics.

Sustainable development as a holistic approach and a system of contemplation has developed internationally over a short span of time. Regarding the significance of "Landscape" as the foundation of life resources, biodiversity and the continued survival of organisms, landscape architects should gain knowledge and be equipped by the systematic and ecosystem approach to landscape as the "source" and develop concepts and applications in landscape ecology, to apply principles of landscape ecology for planning and design so that they could maintain the balance of nature in urban areas and natural ecosystems and help sustainable development goals to be achieved.

In this context, there is a need for excessive works in order to expand and develop indigenous knowledge in landscape architecture and to improve environmental, natural and artificial structures on various scales through research and education. These extreme changes and the relation of this discipline with various aspects of sustainable development as well as separation of the academic community and professional association from these developments greatly justifies the most important need for upgrading and promoting landscape architecture in Iran.

تحولات عظیم صورت گرفته در این رشته، گسترش ابعاد کمی و کیفی آن در دنیا، دور ماندن جامعه آکادمیک و حرفه‌ای در ایران از این تحولات مهم‌ترین ضرورت ایجاد تشکلی برای ارتقاء و به روزآوری معماری منظر در ایران است. واژه Landscape قبلاً تحت عنوان منظره یا چشم‌انداز ترجمه شده بود که بر کمیت‌های قابل رؤیت یک پهنه از زمین و برداشت‌های زیباشناختی دلالت می‌کرد. از نیمه دوم قرن بیستم برخی معماران منظر همچون «مک هارگ» بنیان‌های جدیدی در برنامه‌ریزی و تحلیل ظرفیت‌های منظر مطرح کردند. نظریه تدوین و تحلیل لایه‌های اطلاعات محیطی و رویکرد "طراحی با طبیعت" موجب گسترش دانش و ابزارهای جدید در تحلیل شرایط زمین شد که در دهه‌های پایانی قرن بیستم به ابداع "سامانه داده‌های مکانی (GIS)" منجر گردید. از سوی دیگر دانش اکولوژی ابعاد جدیدی وارد عرصه منظر کرده و تفکر اکوسیستمی در منظرهای طبیعی و شهری مبنای تحلیل روابط درونی و بیرونی زیستگاه‌های طبیعی و انسان ساخت قرار گرفت. با ظهور نظریه "توسعه پایدار" در دهه ۹۰ میلادی نیز جهت‌ها و افق‌های جدیدی در حرفه‌های طراحی محیط انسان ساخت و توسعه شهری صورت گرفت. پیامدهای چنین تحولاتی، دانش‌های برنامه‌ریزی، شهرسازی و معماری را به طور عمیق دچار تحول کرد. معماری منظر نیز از این قاعده جدا نبوده و تغییرات بزرگی در ابعاد و دامنه‌های آن ایجاد شده است. امروزه توجه به منظر نه تنها از جنبه‌های زیبایی‌شناسانه، بلکه به عنوان یک سیستم حاوی جریان منابع و انرژی، به عنوان بستری برای وقوع اتفاقات طبیعی، انسانی و بار ویژگی‌های اجتماعی و فرهنگی مطرح شده است. این تحولات در دهه‌های آخر قرن بیستم منجر به شکل‌گیری مفاهیم و ساختارهای جدید مانند منظر صنعتی، منظر فرهنگی، منظر طبیعی، منظر شهری، منظر روستایی، منظر فراصنعت، منظر پست مدرن، منظر اکولوژیک و دانش‌های میان رشته‌ای جدید نظیر برنامه‌ریزی منظر، طراحی محیط و منظر و اکولوژی منظر یا اکولوژی سیمای سرزمین شده است. در این زمینه‌ها نیاز به کار بسیار وجود دارد تا بتوان دانش بومی در معماری منظر را بسط و گسترش داده و از طریق پژوهش و آموزش و تعیین معیارهای سنجش کمیت و کیفیت ارزش‌های مادی و معنوی منظر، به بهبود کیفیت زیست، ساختارهای طبیعی و مصنوعی در مقیاس‌های مختلف کمک کرد.

• ارتباط معماری منظر با توسعه پایدار

توسعه پایدار به عنوان رویکرد کل‌نگر و تفکر سیستمی ظرف مدت کوتاهی در مقیاس بین‌المللی گسترش پیدا کرده است. در پایان سده بیستم بیش از نیمی از هفت میلیارد جمعیت جهان در کانون‌های شهری متمرکز شده‌اند. نیاز به فضا و زمین برای سکونت، کار و اشتغال، فعالیت‌های صنعتی و کشاورزی، اوقات فراغت، زندگی اجتماعی و تعامل‌های شهری، نظام ارتباطات و آمد و شد بین کاربری‌های کار و سکونت، به همراه نظام‌های تولید و مصرف و انباشت پسماندهای جوامع انسانی سبب شده تا تأثیرات منفی بر اکوسیستم‌های کره خاکی بیش از پیش گسترش پیدا کند. بخش اعظم این فرایندها در بستر طبیعی سرزمین یا همان منظر طبیعی رخ می‌دهد و در نتیجه با توجه به اهمیت "منظر" به عنوان بستر تأمین منابع حیات، تنوع زیستی و تداوم بقای حیات موجودات، لازم است معماران منظر ضمن آشنایی و تجهیز به نگرش سیستمی و اکوسیستمی به منظر به عنوان "منبع" و بسط مفاهیم و کاربردهای علم اکولوژی در منظر، راه را برای کاربست اصول علم اکولوژی سیمای سرزمین در مقیاس برنامه‌ریزی و مقیاس طراحی باز کرده و از این طریق به حفظ و تعادل اکوسیستم‌ها و ساختارهای طبیعی در نواحی شهری و طبیعی و تحقق اهداف توسعه پایدار کمک کنند.

• چالش‌های معماری منظر در ایران

چالش‌های معماری منظر در ایران در ابعاد پژوهشی، آموزشی، برنامه‌ریزی، مدیریت و تصمیم‌سازی‌های حرفه‌ای و اقدامات اجرایی دیده می‌شود. پژوهش‌های گسترده لازم است تا زمینه ایجاد درک مشترک از منظر و معماری منظر، برنامه‌ریزی منظر و طراحی منظر ایجاد شود. شناسایی ارتباط بین منظر بومی و منظر فرامنطقه‌ای و جهانی و نقش و جایگاه حرفه‌ها و دیسپلین‌های یاد شده در تحقق توسعه پایدار، همچنین آشنایی و آموزش مدیریت شهری و شهروندان با این رشته، تدوین ضوابط اجرایی برای توسعه در مناطق طبیعی درون و برون شهری بر اساس ظرفیت‌های منظر از دیگر ابعاد با اهمیت است که این دیسپلین با آن مواجه خواهد بود.

The First Manifesto of Iranian Scientific Association of Landscape Architecture

Introduction

Iranian Scientific Association of Landscape Architecture (IRSALA), founded in February 2013, is considered a major turning point in scientific and professional societies related to the issues of place and space.

Innovative Human achievement and scientific knowledge as well as new approaches in confronting our surrounding environment, has resulted in the creation of landscape planning and design as a new science-oriented discipline which continuously is developing and growing rapidly. Connected with other sciences, landscape architecture discipline created new fields and horizons that each responds to requirements of modern cultural Man who is facing multiple pressures in their living environment.

Now, at the end of the first year of Iranian Scientific Association of Landscape Architecture establishment, in response to the necessity of establishing the association a Manifesto by the ten founding members of ISASLA is presented in the form of an analytic statement at the first Annual Congress of Iranian Scientific Association of Landscape Architecture on 12th March 2014 to our enthusiastic readers.

We genuinely hope that the excellence and success of IRSALA be achieved through participation of young and professionals experts this field.

منظر، دیسپلین آینده

سیدامیر منصوری، دکتری معماری منظر، استادیار دانشکده معماری، دانشگاه تهران

• نظام علوم

دیسپلین، به مثابه یک شاخه مستقل علمی، زمینه یکپارچه‌ای از تخصص است که توسط کارشناسان آن حوزه که به پژوهش‌های مشابه اشتغال دارند شکل می‌گیرد. دیسپلین‌های موجود در حوزه علم، اگر چه در طبقه‌بندی‌های مختلف تفاوت‌هایی دارند، اما از نظم درونی علوم برای سامان‌مند شدن اجزای آن بر اساس شباهت‌های مبانی فلسفی - علمی و جنبه‌های کاربردی آنها حکایت می‌کنند. توسعه علم و یافته‌های تجربی و عقلی از یک سو و ترکیب دیسپلین‌های قدیم با یکدیگر، که در ابتدا میان رشته خوانده می‌شوند، از سوی دیگر به ایجاد انواع جدید دیسپلین می‌انجامد. غلبه علمی و تکنولوژیک غرب در جهان امروز موجب شده که نظامات علمی و آموزشی کشورهای جهان تحت تأثیر قواعد و تعاریف غرب سازماندهی شوند. نظام دانشگاهی ایران نیز از این قاعده جدا نیست.

• معماری، از هنر تا علم

معماری، هنر خلق فضا است که در طول تاریخ، ابعاد علمی آن توسعه یافته است. در ابتدا، خلاقیت هنری به طور اعم در کنار مهارت‌های تجربی، به آفرینش معماری می‌انجامید. گسترش علوم و افزایش ابعاد کاربردی معماری، سهم علوم را در آن افزایش داد. رشد صنعت و توسعه شهرها به جدایی شهرسازی از معماری انجامید. در قرن بیستم، هنر معماری و طراحی شهر تحت سیطره مدرنیست‌ها، علمی شد. از آنجا که کارکرد در تولید فضا و ساخت شهر، مهم‌ترین وجه شناخته شده، ابعاد علمی معماری بر وجه هنری آن غلبه کرد.

نهضت پست‌مدرنیست‌ها در غرب، اگر چه تمایل به اصالت بخشیدن به وجه هنری معماری و شهر داشت، اما تفسیر حداقلی از این رویکرد، آن را به شکل‌گرایی (فرمالیسم) تقلیل داد. امروزه معماری فضاهای شهری گرفتار فرمالیسم سطحی است که تولید فضا در آن همچنان مکتوم مانده است.

• منظر، از علم تا هنر

علم نوین منظر، در نیمه قرن بیستم بنیان‌گذاری شد. توجه به ماهیت دو بعدی "عینی - ذهنی" منظر به عنوان یک بلوک غیر قابل تجزیه، به شناخت موجود جدیدی در زندگی بشر انجامید که نقش اصلی را در "فضای" زیست انسان بر عهده دارد.

مکان، فضا و منظر به مثابه جلوه‌های گوناگون پدیده نو یافته از نوعی "کالبد معنادر" سخن می‌گویند که انسان در "آن" زندگی می‌کند. شناخت این پدیده توسط علم و خلق آن در گروه هنر است. در نتیجه منظر، در آغاز به عنوان علمی که به تعریف فضا می‌پرداخت، تدریجاً با هنری که به خلق آن می‌پردازد آمیخته شد. امروزه منظر، علم و هنر شناخت و خلق فضا (ی بیرونی) زندگی انسان است. این رویکرد در دوران حذف تدریجی هنر از معماری و شهرسازی، که از ابتدا به این منظور ایجاد شده بودند، می‌تواند پاسخگوی نیاز انسان آینده به فضا، آنچنان که طبیعت او اقتضا می‌کند، باشد. از این رو می‌توان منظر را دیسپلین آینده خواند.

Landscape, the Future Discipline

Seyed Amir Mansouri, Ph.D in Landscape Architecture, Assistant Professor at Faculty of Architecture, University of Tehran, Iran

Discipline, as an independent branch of science, is an integrated field of expertise that is formed by experts of this field who are engaged in similar researches. Intellectual development of science and empirical findings on the one hand and the old discipline combined together, which are initially called interdisciplinary, on the other hand creates new types of discipline that is also possible in landscape science as well.

Consideration of the two-dimensional "objective - subjective" nature in landscape science as an irrefragable block leads to the identification of a new field in human life which plays the main role of "space" in the environment.

Cognition of this phenomenon is achieved by science and created by art. In contrast to architecture in which artistic creativity in general combined with empirical skills leads to creation, landscape is initially known as a science of defining space combined with the art of creation. Presently, landscape is the science and art of cognition and creation of (exterior) space. This approach during the period of gradual elimination of art from architecture and urbanism, which were originally intended for this purpose, can be able to meet the needs of future human to space according to his instinct. Therefore, landscape can be considered as read the future discipline.